

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Ką trijų Baltijos šalių gyventojai žino apie šunis pagalbininkus? Reprezentatyvaus rinkos tyrimo ataskaita

Nevyriausybinių organizacijų "Šunys asistentai"

2025 m. liepos mėn.

Ataskaitos autorė: Doc. Dr. Irina Liubertė, ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas

Tyrimui įgyvendinti lėšų skyrė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo
ministerija (projekto NVOKE00339 dalis) ir Šunys asistentai, VšĮ

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Ataskaitos turinys

Ataskaitos santrumpa supaprastinta kalba	4
Ižanga	7
Tyrimo dalyviai - apžvalga.....	9
Šunys vedliai, asistentai ir pagalbininkai: sąvokų žinomumas	11
Žinios apie šunis vedlius, asistentus ir pagalbininkus	20
Motyvai turėti ar neturėti šunis pagalbininkus tarp negali turinčių žmonių	25

Paveikslų sąrašas

Paveikslas 1. Tyrimo dalyviai, kurie nurodė turintys negalią, per šalį, %.....	10
Paveikslas 2. Tyrimo dalyviai pagal regionus, per šalį, %	10
Paveikslas 3. Šunų vedlių, šunų asistentų ir šunų pagalbininkų terminų žinomumas trijose Baltijos šalyse.....	11
Paveikslas 4. Terminų žinomumas pagal lytį	13
Paveikslas 5. Šunų asistentų žinomumas pagal amžiaus grupes	14
Paveikslas 6. Šunų vedlių žinomumas pagal amžiaus grupes	15
Paveikslas 7. Šunų pagalbininkų žinomumas pagal amžiaus grupes	15
Paveikslas 8. Šunų asistentų žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse	16
Paveikslas 9. Šunų vedlių žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse	16
Paveikslas 10. Šunų pagalbininkų žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse	17
Paveikslas 11. Šunų asistentų žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių	18
Paveikslas 12. Šunų vedlių žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių	19
Paveikslas 13. Šunų pagalbininkų žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių	19

Lentelių sąrašas

Lentelė 1. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir šalį	9
Lentelė 2. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal amžių ir šalį	9
Lentelė 3. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal negalią.....	25
Lentelė 4. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal motyvus.....	26

Ataskaitos santrumpa supaprastinta kalba

Šunys pagalbininkai – tai šunys, kurie padeda žmonėms su negalia. Jie tam specialiai dresuojami. Kartais jie vadinami ir šunimis vedliais. Tai reiškia, kad jie padeda žmonėms su regėjimo negalia. Jie gali būti vadinami ir šunimis asistentais. Tai reiškia, kad jie padeda žmonėms su klausos, judėjimo ar psichine negalia. Šios sąvokos kartais painiojamos.

Lietuvoje šunys pagalbininkai įstatymais įtvirtinti vėliausiai lyginant su Latvija ir Estija. Tačiau pastaruoju metu buvo labai daug apie juos kalbama. Todėl ir nusprendėme atlikti šį tyrimą.

Tyrimas atliktas trijose Baltijos šalyse. Jis reprezentatyvus. Tai reiškia, kad apklausoje dalyvavo maždaug po lygiai vyrų ir moterų. O taip pat, dalyvavo gyventojai iš įvairaus amžiaus grupių bei įvairių šalies regionų. Lietuvoje dalyvavo 1000 tyrimo dalyvių. Latvijoje dalyvavo 1005 dalyviai. Estijoje – 1001.

Tyrimas atliktas 2025 metų liepos mėnesį. Kiekvienoje šalyje tyrime vidutiniškai 10% žmonių atsakė, kad jie turi negalią. 90% dalyvių nurodė, kad jie neturi negalios. 29% tyrimo dalyvių nurodė, kad jie gyvena savo šalies sostinėje (Vilniuje, Rygoje ar Taline). 71% tyrimo dalyvių gyveno kitose miestuose, miesteliuose ar kaimuose.

Šiuo tyrimu nustatėme, kad labiausiai žinoma sąvoka yra „šunys vedliai.“ Tai šunys, kurie padeda regos negalią turintiems šeiminiškams. Apie juos bent šiek tiek žino net 72 procentai apklaustų žmonių. Lietuvoje apie šunis vedlius žinojo daugiau žmonių, nei Latvijoje ir Estijoje. Apie šiuo šunis tyrimo dalyviai parodė ir daugiausiai žinių. Pavyzdžiui, tyrimo dalyviai rašė, kad šunys vedliai perveda žmones su regos negalia per gatvę, užtikrina jų saugumą, suteikia pagalbą namuose ir juos emociškai palaiko.

Apie šunis asistentus žinojo tik 50 procentų apklaustų žmonių. Šunys asistentai - tai šunys, kurie padeda žmonėms su įvairiomis negaliomis (išskyrus regėjimo). Apie šiuo šunis tyrimo dalyviai žinojo mažiau. Daugiausia jie įvardino apie šunų asistentų sugebėjimus padėti diabetu ir epilepsija sergantiems žmonėms. Taip pat, tyrimo dalyviai minėjo ir judėjimo negalią. Manome, kad šunys asistentai yra mažiau žinomi, nes šunys vedliai buvo pradėti naudoti gerokai anksčiau, nei asistentai.

Tik apie 55 procentus apklaustų žmonių žinojo apie šunis pagalbininkus. „Šunys pagalbininkai“ – tai nauja sąvoka Lietuvos įstatymuose. Į ją įtraukiami visi žmonėms su negalia pagalbą teikiantys šunys. Tai reiškia ir šunys vedliai, ir šunys asistentai gali būti vadinami šunimis pagalbininkais.

Daugiau moterų nei vyrų apklausoje nurodė, kad žino apie šunis vedlius. O šunys asistentai ir šunys pagalbininkai žinomesni tarp jaunesnių tyrimo dalyvių.

Šiame tyrime neradome ryškių skirtumų tarp tyrimo dalyvių gyvenančių sostinėse ir kitose gyvenamosiose vietose. Tačiau tyrimo dalyviai su negalia dažniau žinojo apie šunų pagalbininkus, vedlius ir asistentus.

Šiuo tyrimu nustatėme, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojas painioja šunų pagalbininkų sąvoką su kitomis sąvokomis. Pavyzdžiui, kai kurie tyrimo dalyviai nurodė emocinės pagalbos, tarnybinius ir terapinius šunis. Tačiau tai skirtingi šunys, kurie nėra priskiriami šunims pagalbininkams. Taip pat jie negali būti vadinami ir šunimis vedliais ar asistentais.

Tyrimo dalyviai nurodė motyvus (priežastis) dėl ko jie norėtų ar nenorėtų turėti šunį pagalbininką. Net 71 procentas tyrimo dalyvių nurodė neigiamus motyvus. Tik 32 procentai tyrimo dalyvių nurodė teigiamus motyvus. Tai reiškia, gerokai daugiau žmonių visose trijose šalyse galvoja apie kliūtis norint turėti šunį pagalbininką. Ir gerokai mažiau jų galvoja apie teigiamus dalykus, dėl ko jie norėtų gauti šunį pagalbininką.

Šunys asistentai<http://šunysasistentai.lt>suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Tyrimo dalyviai iš Estijos dažniau nei iš Lietuvos ir Latvijos rinkosi teigiamus motyvus gauti šunį pagalbininką. Šuo pagalbininkas padėtų žmonėms su negalia dažniau išeiti iš namų. Tai buvo dažniausiai minimas teigiamas motyvas.

Tyrimo dalyviai iš Latvijos dažniau nei iš Lietuvos ir Estijos rinkosi neigiamus motyvus. Dažniausiai tyrimo dalyviai nurodė, kad šuo pagalbininkas jiems negalėtų padėti. Todėl jie tokio šuns ir nenorėtų.

Įžanga

Šunys pagalbininkai - tai specialiai paruošti negalią turintiems žmonėms pagalbą teikiantys šunys. Šiems šunims įvardinti naudojamos kelios skirtingos sąvokos. Pavyzdžiui, šunimis vedliais vadinami regėjimo negalią turinčių žmonių šunys pagalbininkai. Tuo tarpu šunimis asistentais vadinami tie šunys, kurie teikia pagalbą kitą negalią turintiems žmonėms (judėjimo, psichinę ar kt.). Šunis asistentai perspėja apie artėjančius priepuolius, klausos negalią turinčius žmones - apie įvairius garsus, padeda gyvenant su potrauminio sindromo sukeltomis neigiamomis pasekmėmis, ramina ir skatina gyventi visavertį gyvenimą autizmo spektro sutrikimus turinčius asmenis. Šunys pagalbininkai suteikia ne tik įvairią su fiziniais veiksmais ar sveikatos pokyčiais susijusią pagalbą, bet ir emocinę pagalbą.

Skirtingos sąvokos - pagalbininkai, asistentai, vedliai - kartais painiojamos. Jos skirtingai naudojamos tiek plačiosios visuomenės, tiek spaudos atstovų, ir ne visada jas visas gyventojai net yra girdėję. Tarp trijų Baltijos šalių, Lietuva paskutinė paruošė įstatyminę bazę ir pradėjo ruošti šiuos šunis šalies viduje. Tuo pačiu, pastaruoju metu negalios asociacijos, nevyriausybinės organizacijos bei vyriausybės institucijos Lietuvoje plačiai aptarinėjo šių šunų svarbą ir naują spaudoje. Todėl atlikome apklausą norėdami palyginti Baltijos šalių gyventojų nuomones ir žinias apie šiuos šunis ir pamatyti, kaip šių šalių gyventojų žinios skiriasi.

Reprezentatyvi apklausa trijose Baltijos šalyse buvo atlikta 2025 m. liepos mėn. Duomenys surinkti naudojant „Norstat“ apklausų platformą. Iš viso surinkti 3006 atsakymai: 1000 Lietuvoje, 1005 Latvijoje ir 1001 Estijoje. Duomenys surinkti lietuvių (lietuvių), latvių ir rusų (Latvijos) bei estų ir rusų (Estijos) kalbomis.

Tyrimo dalyviams užduodami klausimai buvo dalis taip vadinamo „Webbus“ tyrimo: „Šunys asistentai“ klausimai sudarė dalį iš įvairių užsakovų surenkamo klausimyno. Apklausoje uždavėme tris specifinius klausimus (du uždarus ir vieną

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

atvirą), taip pat analizavome demografinius klausimus – tyrimo dalyvių amžių, lytį, išsilavinimą, gyvenamąją vietą ir kt.

Užduoti šie specifiniai klausimai:

1. Ar tyrimo dalyviai yra girdėję apie šunis pagalbininkus, šunis asistentus ar šunis vedlius
2. Prašėme atsakyti kas tyrimo dalyvių manymu šunys pagalbininkai, asistentai ar vedliai yra ir kam jie skirti.
3. Jei tyrimo dalyviai turi negalią, prašėme nurodyti ar jie norėtų turėti šunį ir kodėl.

Toliau ataskaitoje nuosekliai aptariame apklaustųjų tyrimo dalyvių demografinę informaciją, įvairių sąvokų žinomumą, žinias apie šunis pagalbininkus bei norą ir priežastis tokius šunis turėti.

Tyrimo dalyviai - apžvalga

Tyrimė iš viso dalyvavo 3006 reprezentatyviai atrinkti tyrimo dalyviai trijose Baltijos šalyse. Visose trijose šalyse dalyvavo panašus skaičius vyrų ir moterų. Tarp trijų šalių taip pat buvo panašus pasiskirstymas pagal amžiaus grupes (žr. Lentelė 1 ir Lentelė 2).

Lentelė 1. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir šalį

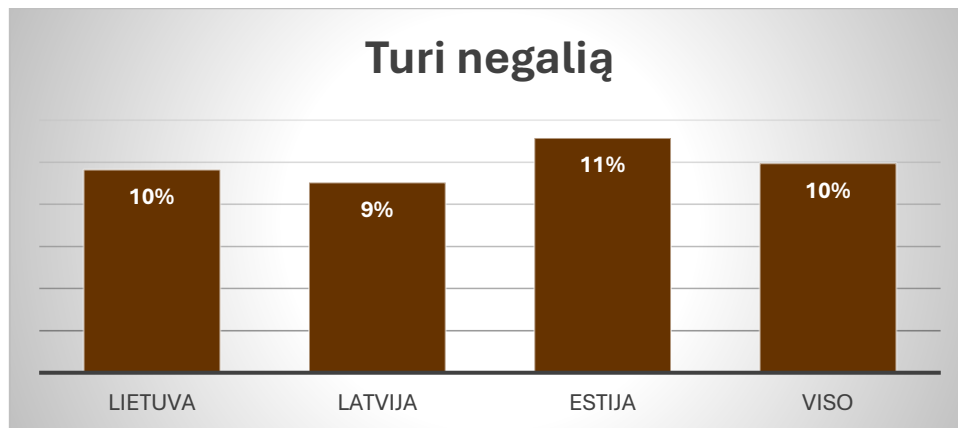
	Šalis			Viso
	Lietuva	Latvija	Estija	
Vyrai	490 (49%)	480 (48%)	484 (48%)	1454 (48%)
Moterys	510 (51%)	525 (52%)	517 (52%)	1552 (52%)
Viso	1000 (100%)	1005 (100%)	1001 (100%)	3006 (100%)

Lentelė 2. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal amžių ir šalį

Amžiaus tarpsniai	Lietuva (N=1000)	Latvija (N=1005)	Estija (N=1001)	Viso
18-29 metų amžiaus	160 (16%)	160 (16%)	158 (16%)	478 (16%)
30-39 metų amžiaus	197 (20%)	192 (19%)	215 (21%)	604 (20%)
40-49 metų amžiaus	187 (19%)	193 (19%)	196 (20%)	576 (19%)
50-59 metų amžiaus	195 (20%)	194 (19%)	182 (18%)	571 (19%)
60-74 metų amžiaus	261 (26%)	266 (26%)	250 (25%)	777 (26%)
Viso	1000 (100%)	1005 (100%)	1001 (100%)	3006 (100%)

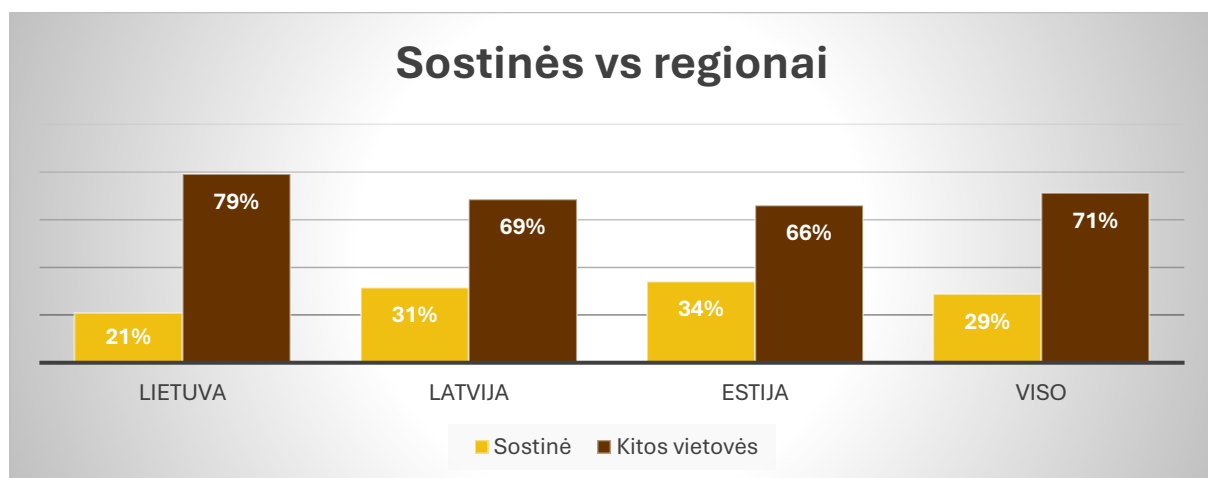
Kiekvienoje šalyje taip pat dalyvavo nuo 9 iki 11 procento tyrimo dalyvių, kurie nurodė turintys negalią (žr. Pav. 1).

Paveikslas 1. Tyrimo dalyviai, kurie nurodė turintys negalią, per šalį, %

Vidutiniškai 29% tyrimo dalyvių sudarė sostinių gyventojai (žr. Pav. 2), kas sudaro kiek mažesnę procentą, nei rodo šių šalių populiacijos statistika. Tačiau tai yra ir teigiamas poslinkis, nes taip įmanoma tiksliau reprezentuoti regionus. Lietuvoje, atitinkamai statistikai, tyrimo dalyvių iš sostinės procentas kiek mažesnis nei Latvijoje ar Estijoje.

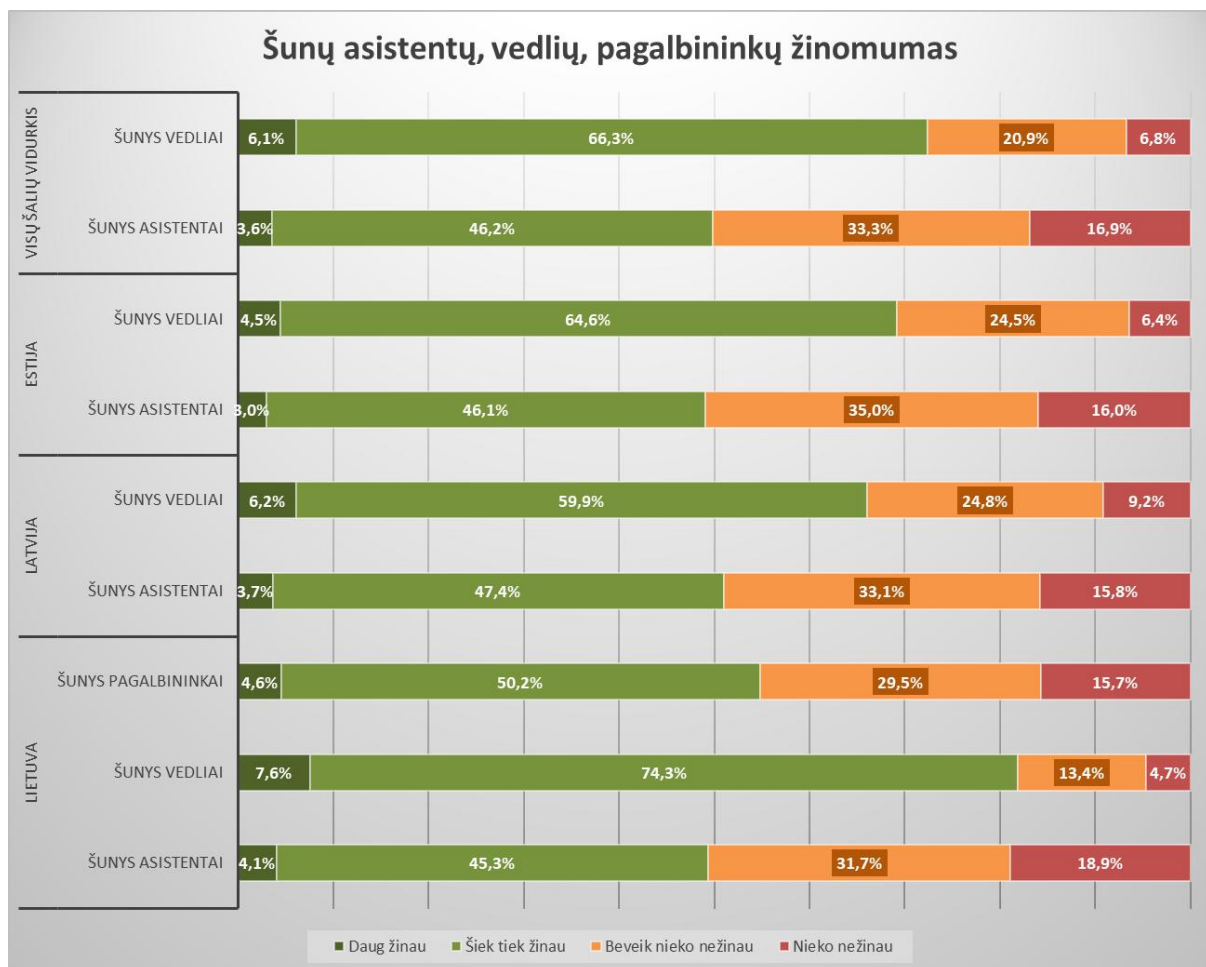
Paveikslas 2. Tyrimo dalyviai pagal regionus, per šalį, %

Šunys vedliai, asistentai ir pagalbininkai: sąvokų žinomumas

Kiekvienoje apklaustoje šalyje paklausėme, kaip žmonės vertina savo žinias apie šunys asistentus ir šunis vedlius. Lietuvoje taip pat paklausėme ir termino „šunys pagalbininkai“ žinomumą. Kaip matome iš Paveikslas 3, vidutiniškai šunys vedliai yra vidutiniškai geriau žinomi, nei šunys asistentai: apie šunis vedlius labai gerai ar bent šiek tiek žinantys nurodė 72% apklaustųjų, o apie šunis asistentus – tik 50% apklaustųjų.

Paveikslas 3. Šunų vedlių, šunų asistentų ir šunų pagalbininkų terminų žinomumas trijose Baltijos šalyse

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Tokia tendencija siejasi su šunų pagalbos negaliai atsiradimo istorija. Apie tai, kad regėjimo negalią turintiems žmonėms gali padėti šunis vedliai jau yra žinoma nuo Antikos laikų. 18-tame amžiuje Prancūzijoje jau žinomos pirmosios sistemingos šunų vedlių dresūros pastangos.

O nuo 20-ojo amžiaus pradžios Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, o vėliau ir kitose šalyse šunis vedlius jau pradėta ruošti masiškai tam skirtose specialiose šunų vedlių dresūros mokyklose. Tokį pokytį paskatino didelis Pirmojo pasaulinio karo metais regos netekusių karių skaičius, kuriems ir būdavo skirti paruošti šunys vedliai.

Tuo tarpu šunų asistentų paruošimas išpopuliarėjo tik 20-ojo paskutiniame ketvirtyje, kai įsikūrė pirmosios šunų asistentų mokyklos bei jas jungiančios asociacijos (įskaitant ir vieną iš geriausiai žinomų asociacijų – Assistance Dogs International, sutrumpintai ADI).

Tęsiant Pav. 3 analizę įdomu tai, kad Lietuvoje šunys vedliai yra labiausiai žinomas šunų pagalbininkų tipas – 82% tyrimo dalyvių Lietuvoje teigė, jog apie šunis vedlius žino daug arba šiek tiek. Estijoje apie vedlius bent šiek tiek žinojo 69% tyrimo dalyviai. Tuo tarpu Latvijoje šis procentas mažiausias – tik 66% apklaustųjų.

Skirtingai nuo šunų vedlių, apklausos duomenimis šunų asistentų žinomumas trijose Baltijos šalyse buvo labai panašus – nuo 49% iki 51% apklaustųjų apie šunis asistentus žinojo daug ar šiek tiek. Tik Lietuvoje egzistuoja trečias terminas – šunys pagalbininkai, apie kurį bent šiek tiek teigė žinantys 55% apklaustųjų. Tai yra kiek daugiau nei šunų asistentų termino žinomumas.

Šunys asistentai

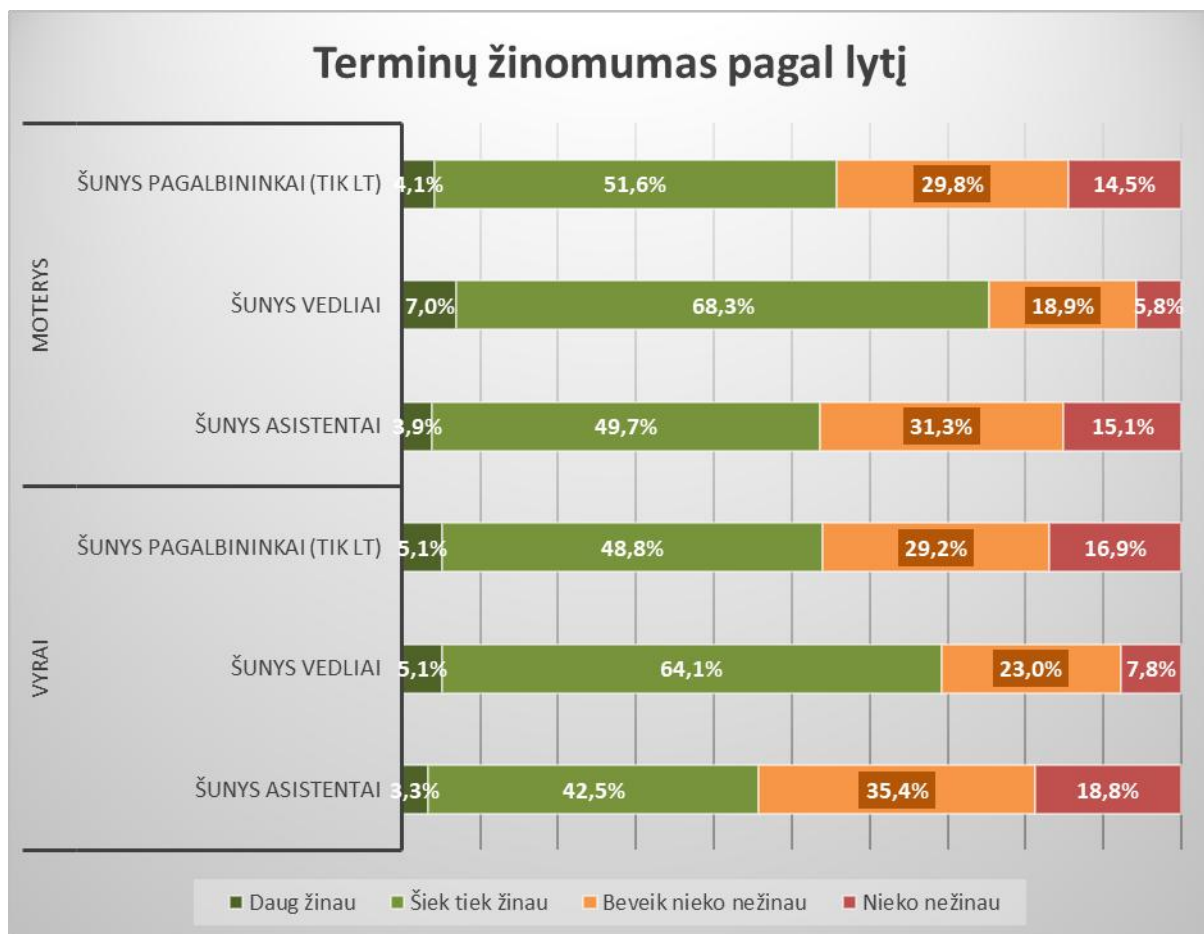
<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Remiantis Paveikslu Nr. 4 matome, kad terminų žinomumas skiriasi tarp vyrų ir moterų: moterys kiek daugiau žinojo apie šunis vedlius. Tiesa, vyrai šiek tiek geriau teigė žinoję šunų asistentų ir šunų pagalbininkų sąvokas. Primename, kad šunų pagalbininkų sąvoka vartojama ir buvo klausta tik Lietuvoje.

Paveikslas 4. Terminų žinomumas pagal lytį

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

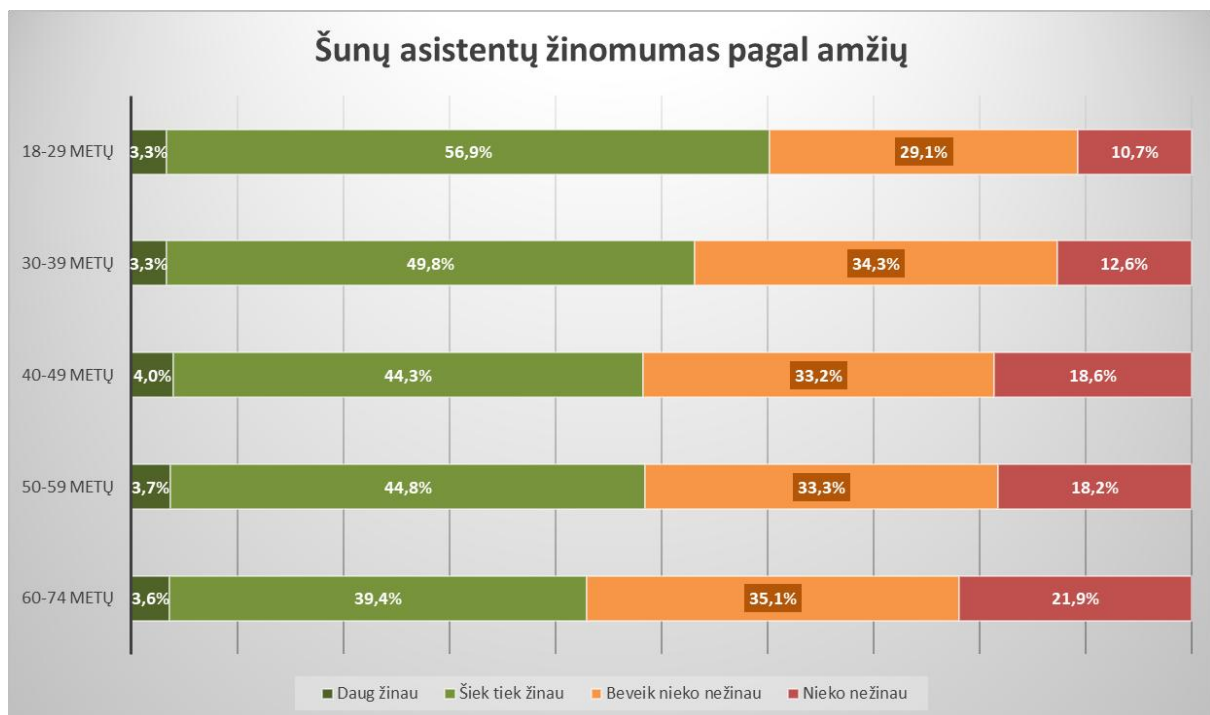
suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

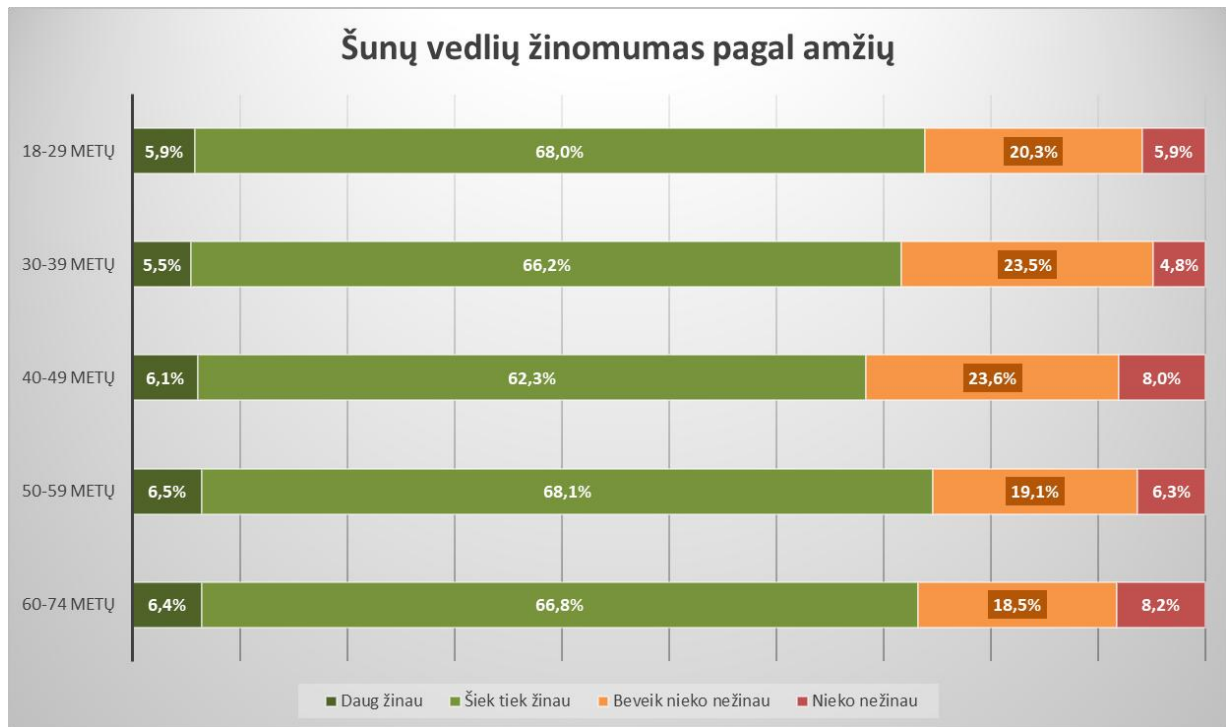
Taip pat išanalizavome įvairių terminų žinomumą tyrimo dalyvius skirstant pagal amžiaus grupes. Įdomu, kad šunų asistentų bei šunų pagalbininkų terminų žinomumas yra didesnis tarp jaunesnių tyrimo dalyvių.

Tuo tarpu, šunų vedlių termino žinomumas labai panašus tarp visų amžiaus grupių, ir yra tik šiek tiek žemesnis tarp 40 – 49 metų amžiaus dalyvių (žr. Pav. 5, Pav. 6, ir Pav. 7 žemiau).

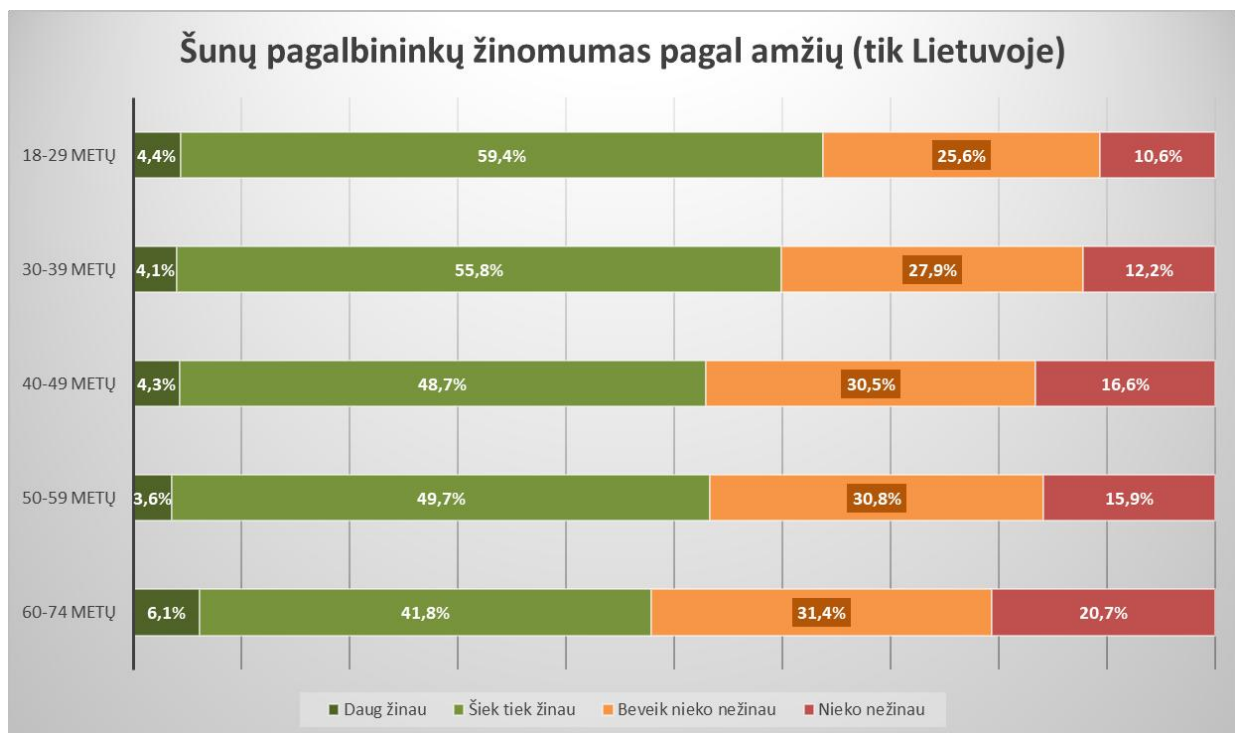
Paveikslas 5. Šunų asistentų žinomumas pagal amžiaus grupes

Paveikslas 6. Šunų vedlių žinomumas pagal amžiaus grupes

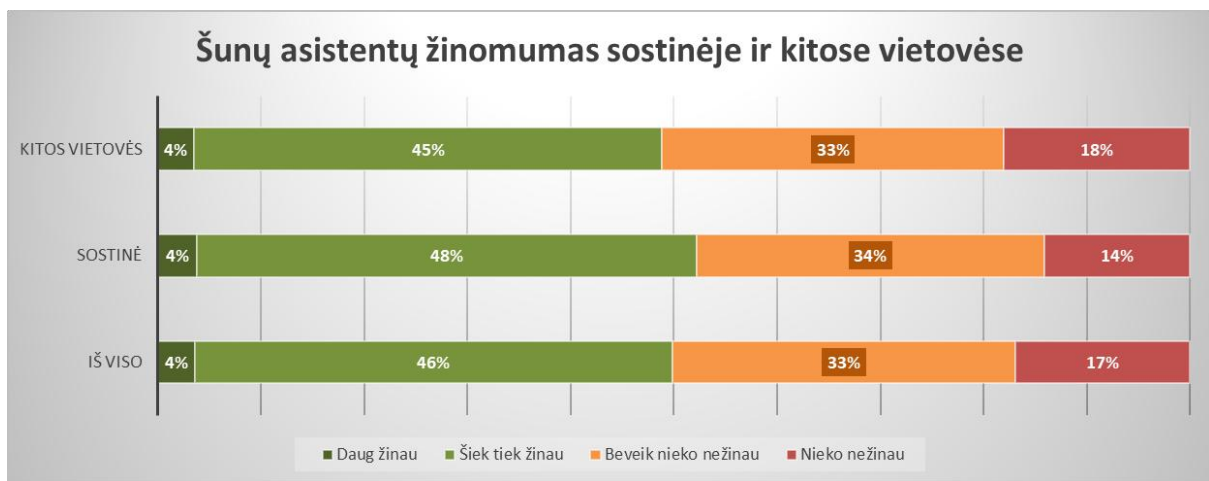

Paveikslas 7. Šunų pagalbininkų žinomumas pagal amžiaus grupes

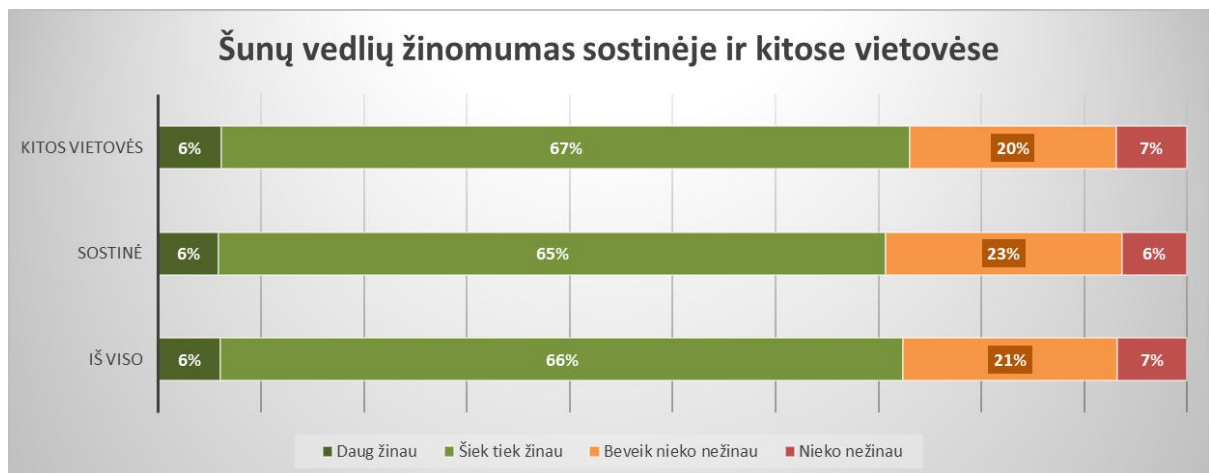
Palyginus šunų asistentų žinomumą Lietuvos sostinėje Vilniuje ir kitose gyvenamosiose vietovėse Lietuvoje, matome, labai panašus skaičius tyrimo dalyvių atsakė, kad daug žino apie šunis pagalbininkus (4%; žr. Pav. 8 žemiau) ir šiek tiek žino apie šunis pagalbininkus (48% ir 45%).

Paveikslas 8. Šunų asistentų žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse

Šunų vedlių žinomumas dar labiau panašesnis ir neišsiskiria nei sostinės, nei kitose gyvenamosiose vietovėse (žr. Pav. 9 žemiau).

Paveikslas 9. Šunų vedlių žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

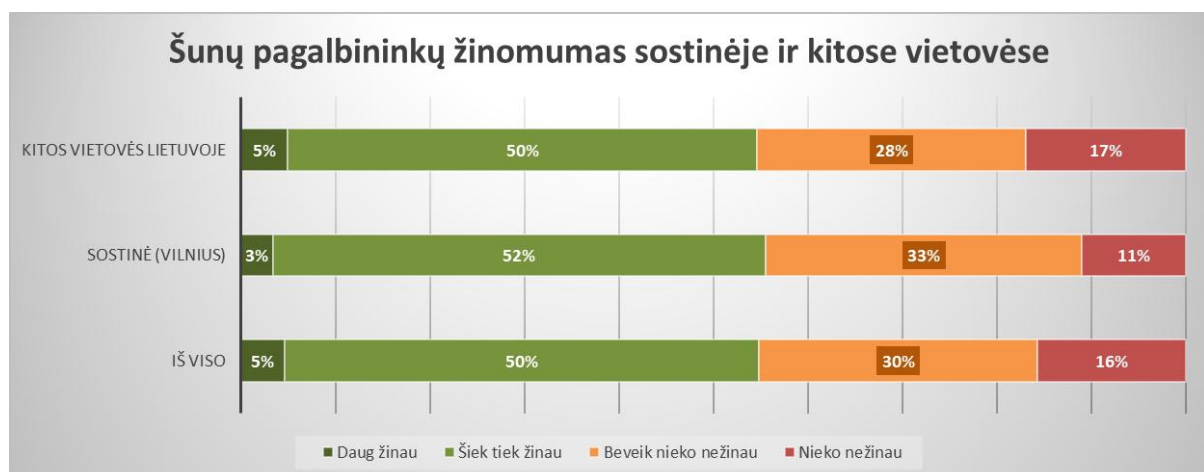
suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Tuo tarpu, palyginus šunų pagalbininkų žinomumą Lietuvos sostinėje Vilniuje ir kitose gyvenamosiose vietovėse Lietuvoje, matome, labai panašus skaičius tyrimo dalyvių atsakė, kad daug žino apie šunis pagalbininkus (3% ir 5%; žr. Pav. 10 žemiau) ir šiek tiek žino apie šunis pagalbininkus (52% ir 50%).

O vienintelis ryškesnis skirtumas tarp sostinės ir kitų gyvenamųjų vietovių yra toks, kad sostinėje mažiau asmenų atsakė, kad visai nieko nežino apie šunis pagalbininkus (11% sostinėje lyginant su 17% kitose gyvenamosiose vietovėse).

Paveikslas 10. Šunų pagalbininkų žinomumas sostinėje ir kitose gyvenamosiose vietovėse

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

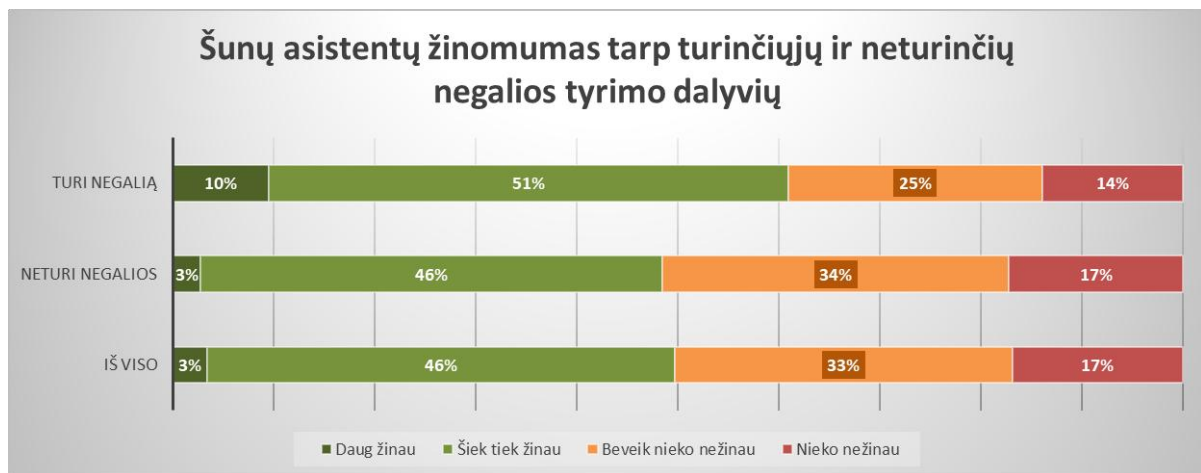
tel. +370 618 20381

Galiausiai, patikrinome, ar terminų – šuo pagalbininkas, šuo vedlys, ir šuo asistentas – žinomumas skiriasi tarp tyrimo dalyvių, kurie nurodė, kad turi negalią, ir tarp tų, kurie nenurodė turį negalios.

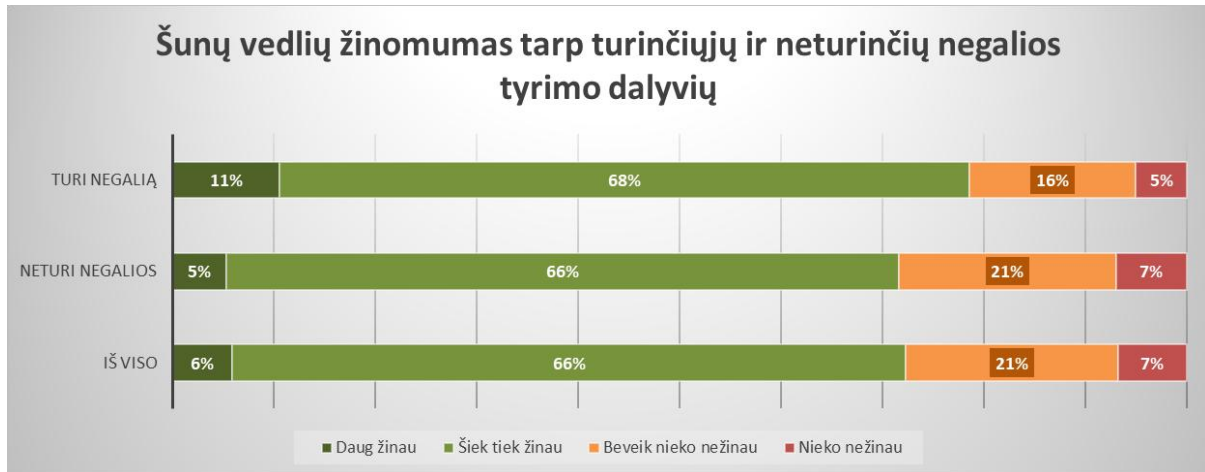
Tyrimo duomenys rodo, kad tyrimo dalyviai, kurie nurodė turintys negalią, gerokai dažniau nurodė, kad jie daug žino apie šunis asistentus (10% vs. 3 %; žr. Pav. 11 žemiau), vedlius (11% vs. 5%; žr. Pav. 12 žemiau), ir pagalbininkus (17% vs. 3%; žr. Pav. 13 žemiau).

Tuo tarpu visai nieko nežinančių apie tokius šunis procentas yra panašus kalbant apie visus tris terminus: šuo asistentas – 14% vs. 17%; šuo vedlys – 5% vs. 7%; šuo pagalbininkas – 6% abiejose turinčiųjų ir neturinčių negalios grupėse.

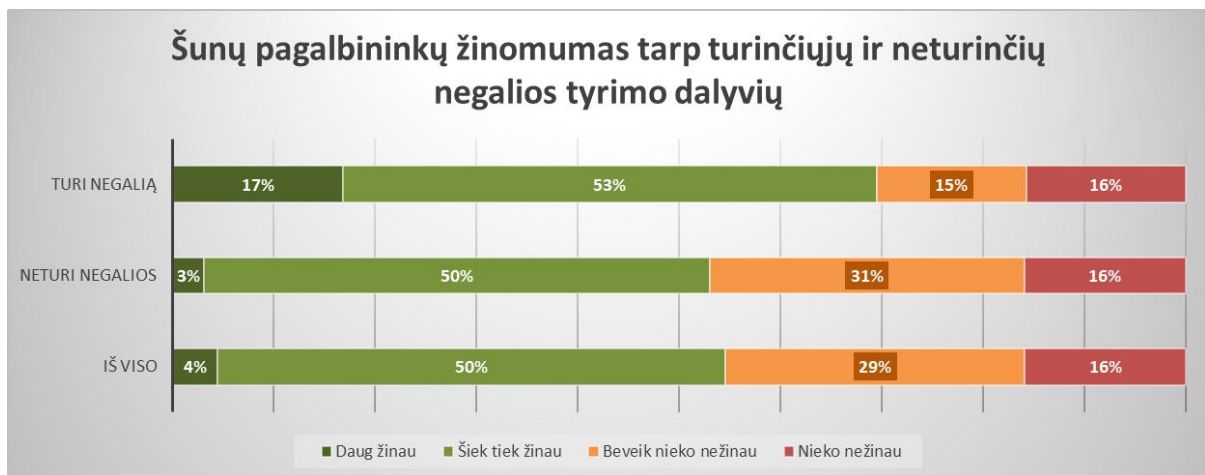
Paveikslas 11. Šunų asistentų žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių

Paveikslas 12. Šunų vedlių žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių

Paveikslas 13. Šunų pagalbininkų žinomumas tarp turinčiųjų negalią, ir negalios neturinčių tyrimo dalyvių

Žinios apie šunis vedlius, asistentus ir pagalbininkus

Visų apklausoje dalyvavusiųjų paklausėme, ką jie žino apie šunis vedlius, asistentus ir pagalbininkus (toliau vadinsime vienu žodžiu „šunys pagalbininkai“): kas jie yra ir kam skirti. Šioje apklausos dalyje prašėme tyrimo dalyvių savo turimas žinias aprašyti savais žodžiais („atviras“ klausimo tipas).

Didžioji dauguma apklaustųjų visų pirma paminėjo **šunis vedlius** ir jų teikiamą pagalbą regos negalią turintiems asmenims. Kai kurie išskyrė akluosius ir silpnaregius. Didelė dalis vedlius paminėjusių apklaustųjų daugiau apie šiuo šunis nieko nekonkretizavo – neminėjo ką tokie šunys daro ir kaip padeda negalią turintiems žmonėms.

Tarp tų, kurie paminėjo šunų vedlių naudą ir užduotis, daugiausia buvo minima šunų vedlių pagalba saugiai pereinant gatves, pagalba judant viešosiose vietose ir akcentavo šių šunų indėlį užtikrinant regos negalią turinčių žmonių saugumą. Gan neretai buvo naudojamas vaizdingas išsireiškimas, kad tokie šunys yra regos negalią turinčių asmenų „akys“ ar „antra akių pora.“ Mažesnė dalis apklaustųjų minėjo ir šunų vedlių pagalbą namuose, emocinį ryšį su savo šeimininku.

Gerokai mažiau apklaustųjų žinojo apie **šunis asistentus**. Tie, kurie paminėjo šunis asistentus, daugiausia žinojo apie medicininio perspėjimo šunis, kurie iš kvapo atpažįsta cukraus kiekio sumažėjimą ar padidėjimą diabetą turinčių asmenų kraujyje. O taip pat, gan žinomas buvo epilepsijos priepuolių perspėjimas.

Tyrimo dalyviai gan dažnai minėjo šunų asistentų gebėjimą atnešti vaistus, būti šalia šeimininko atsitikus priepuoliui, emocinės pagalbos teikimas. Šalia medicininio perspėjimo šunų, apklaustieji gana dažnai minėjo ir judėjimo negalią turinčių asmenų asistentus, kurie gali padėti apsirengti ir nusirengti, atnešti daiktus, atidaryti ir uždaryti duris, paspausti durų atidarymo ar šviesos uždegimo mygtukus ir atlikti kitas panašias užduotis.

Šio atviro klausimo atsakymuose galėjome įsitikinti, kad šunys vedliai yra gan gerai atpažįstami ir tiksliai įvardinamos jų funkcijos. Taip pat, neretai buvo paminima, kad jie reikalauja specialios dresūros ir apmokymo, pritaikymo konkrečiam asmeniui.

Tuo tarpu išaiškėjo, kad šunų pagalbininkų ir šunų asistentų sąvokos gerokai painesnės. Dažnai tyrimo dalyviai šunis pagalbininkus ir šunis asistentus painiojo su emocinės pagalbos, terapiniais, įstaigos ir tarnybiniais šunimis. Kai kurie tai įvardino kaip spėjimus ir paminėjo, kad neturi tikslių žinių apie tokius šunis. Tačiau buvo ir tokių tyrimo dalyvių, kurie pateikė atsakymus neįvardinant abejonės.

Emocinės pagalbos šunys – tai specialios dresūros nereikalaujantys šunys, kurie praėjusiame amžiuje paplito JAV. Europoje ši sąvoka buvo naudojama gerokai mažiau. Taigi, nuo šunų specialiąją dresūrą praėjusių šunų asistentų jie skiriasi tuo, kad subjektyviai įvardinami, kaip emocinę pagalbą savo šeimininkui teikiantys keturkojais, bet nėra tam paruošti šunys. Taigi, iš esmės, bet kurį savo turimą augintinį (net ir ne šunį) jų šeimininkai gali pavadinti emocinės pagalbos gyvūnais, nes tam nėra nustatytų standartų.

Mūsų apklausa atskleidė, kad gana didelė tyrimo dalyvių dalis tokius šunis lygino su šunimis asistentais. Taigi, iš to matome edukacijos apie šunis asistentus trūkumus.

Iš šios žinių apie šunis asistentus spragos praktikoje gali kilti ir konfliktai su įvairių įstaigų ir viešų erdvių darbuotojais, kai įvardinant savo šunį kaip emocinės pagalbos šunį, asmenys gali norėti naudotis tokiomis pačiomis teisėmis, kokios suteiktos šunis vedliams ir asistentams (pavyzdžiui, įeiti į tokias patalpas, kur augintiniai neįleidžiami; o taikoma išimtis šik šunis vedliams ir asistentams).

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Kita kategorija su šunimis pagalbininkais netiesiogiai susijusių šunų yra

tarnybiniais šunys. Tyrimo dalyviai vardino įvairiausias šių šunų rūšis („profesijas“): šunys gelbėtojai kalnuose, griuvėsiuose ir vandenyje, policijos šunys, pasienio ir narkotikų paieškos šunys, dingusiųjų žmonių paieškos šunys, ir panašiai.

Tarnybiniai šunys kaip ir šunys pagalbininkai specialiai dresuojami savo darbo atlikimui ir paprastai yra labai gerai apmokyti tinkamai elgtis viešose erdvėse.

Tačiau jie negali naudotis išimtimis taikomomis šunims pagalbininkams (vedliams ir asistentams).

Šunims pagalbininkams išimtis numatantys įstatymai remiasi tarptautinėmis žmogaus teisių normomis, kuriose žmogaus su negalia teisių apribojimas dėl jo naudojamų priemonių (šiuo atveju – šuns) yra neteisėtas ir laikomas diskriminacija.

Tuo tarpu tarnybiniais šunys nesuteikia pagalbos žmonėms su negalia, todėl leidimą įeiti į įvairias erdves gauna atskirai, priklausomai nuo jų darbo pobūdžio ir įstaigų tarpusavio susitarimo.

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Apklausoje šunys pagalbininkai bei asistentai neretai buvo tapatinami ir su **terapiniais šunimis**. Terapiniai šunys – tai specialiai dresuojami šunys ir su savo šeimininku (o dažnai ir kaniterapijos specialistu – psichologu) lankosi ligoninėse, senjorų namuose, vaikų namuose, dalyvauja renginiuose ir terapiniuose užsiėmimuose siekiant gerinti žmonių emocinę būklę.

Skirtingai nuo šuns pagalbininko (vedlio ar asistento), terapiniai šunys neturi vieno jiems skirto asmens su negalia, kuriam jie dirba. Jie dirba su įvairiais žmonėmis, priklausomai nuo to, kokiam darbui jie buvo ruošti – su ligoniais, vaikais, senjorais, ar kt.

Terapiniai šunys dirba su įvairaus amžiaus ir sveikatos būklės asmenimis, kurie nebūtinai turi negalią. Taigi, jiems taip pat negalioja šunims pagalbininkams taikomi įstatymai, ir jų prieigos klausimai yra atskirai derinami kiekvienu atveju. Pavyzdžiui, jei sutariama, kad terapinė pagalba bus teikiama konkrečioje ligoninėje gulintiems onkologinėmis ar psichiatrinėmis ligomis turintiems asmenims, tuomet leidimas išduodamas lankyti būtent tas patalpas, kur tokie asmenys konkrečioje įstaigoje yra laikinai apgyvendinti.

Atskira kategorija terapiniams šunims priskiriamų keturkojų, kurie dalyvauja taip vadinamuose „**skaitymo su šunimis**“ užsiėmimuose, taip pat buvo gan neretai minėta mūsų tyrimo dalyvių. Jie minėjo tokių keturkojų darbą bibliotekose ir knygynuose.

Apskritai, tiek terapinių šunų, tiek šunų asistentų darbas su vaikais ir pagalba jų tėvams buvo taip pat gan neretai minima mūsų tyrimo dalyvių pasisakymuose. Taip pat, keletas dalyvių paminėjo ir šunis, kurie gyvena senjorų namuose ar kitose įstaigose. Tokia šunų grupė atitinka terapiniams šunims artimą kategoriją – taip vadinamus **įstaigų šunis** (angliškai „facility dogs“).

Šunys asistentai<http://šunysasistentai.lt>suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Galiausiai, ne visi tyrimo dalyviai tapatino šunis pagalbininkus su negalios ir emocinės pagalbos, terapine funkcija ar tarnybine padėtimi. Nedidelė tyrimo dalyvių dalis apie šunis pagalbininkus galvojo plačiau, neapsiribodami negalios sritimi. Jie nurodė, kad šunis pagalbininkus supranta kaip tuos, kurie apskritai padeda žmogui bet kurioje gyvenimo srityje. Konkrečiau, buvo minima pagalba ganant gyvulius ar tempiant kinkinius. Taip pat, keletas žmonių šunų pagalbininkų darbą prilygino ir su šiuo metu populiarėjančiu šunų ar mažų šuniukų dalyvavimu jogos užsiėmimuose ar kituose renginiuose.

Motyvai turėti ar neturėti šunis pagalbininkus tarp negali turinčių žmonių

Paskutinis mūsų tyrimo anketoje įtrauktas klausimas teiravosi tyrimo dalyvių su negalia (jei jie panorėjo tai atskleisti) apie tai, ar jie norėtų ar nenorėtų turėti šunį pagalbininką, ir kodėl.

Kaip jau anksčiau minėta (žr. Pav. 1 aukščiau), kiekvienoje šalyje negalią turintys nurodė nuo 9 iki 11 procento tyrimo dalyvių. Taip pat, kaip matome Lentelėje Nr. 3 žemiau, didžioji dalis dalyvių pasiryžo nurodyti ar jie turi negalią ar ne – tik nuo 0,5 iki 1,5 procento dalyvių nepatiksino ar nenorėjo nurodyti ar jie turi negalią.

Lentelė 3. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal negalią

Ar turi negalią?	Lietuva	Latvija	Estija	Viso
Turi negalią	101 (10,1%)	91 (9,1%)	113 (11,3%)	305 (10,1%)
Neturi negalios	893 (89,3%)	899 (89,5%)	879 (87,8%)	2671 (88,9%)
Nepatikslinta	6 (0,5%)	15 (1,5%)	9 (0,9%)	30 (1%)
Viso	1000 (100%)	1005 (100%)	1001 (100%)	3006 (100%)

Tyrimo dalyviams buvo pateikti keli atsakymo variantai, kodėl jie galėtų norėti šuns pagalbininko (vedlio ar asistento) – toks šuo jiems padėtų buityje, padėtų dažniau išeiti iš namų, ar padėtų daugiau bendrauti su draugais.

Bent vieną **teigiamą motyvą** bendrai visose šalyse pasirinko 31 procentas tyrimo dalyvių. Šiuos teigiamos motyvacijos variantus dažniausiai rinkosi tyrimo dalyviai iš

Estijos (37% negalią turinčių tyrimo dalyvių iš Estijos), o mažiausiai – iš Latvijos (26%; žr. Lentelę Nr. 4 žemiau).

Lentelė 4. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal motyvus

Turi negalią ir norėtų tokio šuns, nes jis:	Lietuva	Latvija	Estija	Viso
padėtų buityje	15 (14,9%)	9 (9,9%)	22 (19,5%)	46 (15,1%)
padėtų dažniau išeiti iš namų	13 (12,9%)	13 (14,3%)	31 (27,4%)	57 (18,7%)
padėtų daugiau bendrauti su draugais	15 (14,9%)	8 (8,8%)	11 (9,7%)	34 (11,1%)
VISO	30 (29,7%)	24 (26,4%)	42 (37,2%)	96 (31,5%)

Turi negalią, bet nenorėtų tokio šuns, nes toks šuo:	Lietuva	Latvija	Estija	Viso
negalėtų padėti	43 (42,6%)	51 (56,0%)	48 (42,5%)	142 (46,6%)
per brangus įsigyti	22 (21,8%)	9 (9,9%)	11 (9,7%)	42 (13,8%)
per brangus šuns išlaikyti	18 (17,8%)	13 (14,3%)	21 (18,6%)	52 (17,0%)
(nepatikslinta priežastis)	2 (2,0%)	1 (1,1%)	1 (0,9%)	4 (1,3%)
VISO	73 (72,3%)	69 (75,8%)	75 (66,4%)	217 (71,1%)

Turi negalią, bet nepatikslino , ar nori ar nenori šuns	Lietuva	Latvija	Estija	Viso
	5 (5,0%)	1 (1,1%)	2 (1,8%)	8 (2,6%)

VISO (tyrimo dalyviai turintys negalią)	101 (100%)	91 (100%)	113 (100%)	305 (100%)
--	-------------------	------------------	-------------------	-------------------

Bendrai, tarp teigiamų motyvų, daugiausia pasirinktas variantas, kad šuo pagalbininkas padėtų dažniau išeiti iš namų (vidurkis visose trijose šalyse - 18,7%).

Antrasis dažniausiai pasirinktas teigiamo motyvo variantas – toks šuo negalią turinčiam žmogui padėtų buityje (vidurkis visose trijose šalyse - 15,1%), o mažiausiai rinktasi tai, kad toks šuo padėtų dažniau bendrauti su draugais (vidurkis visose trijose šalyse - 11,1%).

Šunys asistentai

<http://šunysasistentai.lt>

suo.asistentas@gmail.com | info@sunysasistentai.lt

tel. +370 618 20381

Taip pat, tyrimo dalyviams buvo pateikti trys galimi **neigiami motyvų** variantai – dėl ko jie nenorėtų šuns pagalbininko: nes jie galvoja, kad toks šuo jiems negalėtų padėti, yra per brangus įsigyti, ar per brangus išlaikyti.

Šiuos neigiamus motyvus, dėl ko negali turėti šuns pagalbininko, rinkosi gerokai daugiau tyrimo dalyvių – nes 71 procentas vidutiniškai visose šalyse.

Daugiausia, net beveik 47 procentai visų negalią turinčių tyrimo dalyvių teigė, kad šuo pagalbininkas negalėtų jiems padėti. Gerokai mažiau galvojo apie šuns pagalbininko įsigijimo bei išlaikymo kainą (atitinkamai beveik 14% ir 17%).

Neigiami motyvai gerokai labiau nei teigiami motyvai skyrėsi ir tarp trijų apklaustųjų šalių dalyvių. Lietuvos apklaustieji negalią turinys asmenys išsiskyrė tuo, kad gerokai dažniau nei Latvijos ir Estijos apklaustieji kliūtimi turėti šunį pagalbininką įvardino įsigijimo kainą (22% lyginant su 10% kitose dviejose šalyse).

Latvijoje tyrimo dalyviai dažniau nei kitose šalyse manė, kad šunys pagalbininkai (vedliai ar asistentai) negalėtų jiems padėti (56% lyginant su beveik 43% Lietuvoje ir Estijoje). Tačiau kalbant apie šuns išlaikymą, Latvijoje mažiau nei kitose šalyse buvo galvojama apie tai, kad šunį gali būti per brangu išlaikyti (14% lyginant su 18% Lietuvoje ir beveik 19% Estijoje).

Galiausiai, nedidelė dalis tyrimo dalyvių apklausoje nurodė, kad turi negalią, tačiau nenurodė priežasties, dėl ko nenorėtų turėti šuns pagalbininko (1%), arba nepatiksline ar norėtų ar nenorėtų tokio šuns apskritai (beveik 3%).